

Seznam příloh

Příloha 1 – Otázky do polostrukturovaného rozhovoru

Příloha 2 – Přepis rozhovoru s respondentem B

Příloha č. 1 – Otázky do polostukturovaného rozhovoru

1. Jaká je Vaše aprobace?
2. Jak dlouhou máte praxi se vzděláváním na prvním stupni základní školy?
3. Jak dlouhou máte praxi se vzděláváním žáků s poruchami autistického spektra na prvním stupni základní školy?
4. Mají děti s PAS při nástupu do základní školy správný úchop tužky?
5. Je dostatečná jejich úroveň grafomotoriky?
 - A. Umí například napodobit základní geometrické obrazce (čtverec, trojúhelník, kruh, obdélník)?
 - B. Zvládají vést stopu tužky podle předlohy?
6. Upřednostňují děti s PAS při nástupu do základní školy užívání pravé či levé ruky?
7. Zvládají provést jednoduchý pohyb podle vzoru?
8. Umí se sami svléknout, obléknout a obout si boty?
9. Zvládají děti s PAS samostatně osobní hygienu (např. umí se vysmrkat, umýt si ruce apod.)?
10. Jaká je u dětí s PAS úroveň řeči (mají dostatečnou slovní zásobu, je jejich řeč srozumitelná)?
11. Dokáží rozlišit tvary předmětů a barvy?
12. Jsou schopné udržet dostatečnou pozornost při činnostech?
13. Jaká je jejich úroveň v orientaci v prostoru? Dokáží rozeznat vpravo-vlevo, nad-pod. Orientují se na vlastním těle?
14. Zvládají uplatňovat základní společenská pravidla (zdraví, umí požádat, poděkovat)?
15. Jsou schopné být bez problému odloučeni od rodičů po určitou dobu?
16. Je chování dětí s PAS přiměřené vůči učiteli a spolužákům?
17. Jsou podle Vás žáci s poruchami autistického spektra dostatečně připraveni na školní docházku v oblasti fyzické (tělesné)?
18. Jsou podle Vás žáci s poruchami autistického spektra dostatečně připraveni na školní docházku v oblasti psychické (duševní)?
19. Jsou podle Vás žáci s poruchami autistického spektra dostatečně připraveni na školní docházku v oblasti sociální?

20. V čem by podle Vás měly být děti s poruchami autistického spektra lépe připraveny?
21. Která oblast školní připravenosti je podle Vás nejméně připravovaná v rámci předškolního vzdělávání?
22. Na co konkrétně by se měli zaměřit učitelé v mateřských školách speciálních při přípravě dětí s poruchami autistického spektra na jejich školní docházku?
23. Je obecně, podle Vás, dostatečná míra školní připravenosti u žáků s poruchami autistického spektra, kteří prošli vzděláváním v mateřských školách speciálních?

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s respondentem B

Přepis rozhovoru s respondentem B uskutečněný dne 12. 4. 2018 v 9:00 hod. v příslušné základní škole

Rozhovor vedla: Lucie Kuželová

Rozhovor přepsala: Lucie Kuželová

Já bych se chtěla zeptat jaká je Vaše aprobace?

Tak já mám aprobaci pět až dvanáct ruštinu dějepis. Ale po osmnácti letech na druhém stupni a na středních školách jsem prostě potřebovala změnu. Vyhoření hrozný jsem měla, nebo jsem to tak cítila, takže jsem si dodělala celoživotní vzdělávání, nejdříve somatopedii a nastoupila jsme sem do školy, do XXX a zjistila jsem, že potřebuju taky vědět něco o tom tom mozku, i když v rámci souborných zkoušek jsem dělala i psychopedii, tak jsem si pak ještě dodělala na tři roky zase ještě psychopedii, takže mám soma a psycho.

A jsem tady teď dvanáctým rokem už...

Jo. A celkově máte praxi s učením?

No těch třicet let.

A myslíte si, že mají děti s poruchami autistického spektra správný úchop tužky?

Jak které dítě. Jde o to jak jak které dítě když to řeknu úplně laicky umanuté. Některé se nechá si tu ručičku nechá nastavit a některé si zarytě trvá na tom svém. Takže jak které. Řekla bych, že to závisí taky na mentální úrovni. Nejenom na tom autismu, ale (.) i dalších těch vadách.

A je dostatečná jejich úroveň grafomotoriky?

Ne, určitě ne.

A zvládnout například napodobit základní geometrické obrazce? Kruh, trojúhelník...

Zase záleží na té jejich mentální úrovni. Přišel nám prvňáček, který uměl už psát jedničky, dvojky a „L“, ale přišel prvňáček, který prostě vůbec neuměl držet tužku. Takže některé umí už ty obrazce i písmena, některé prostě ne. Záleží. Říkám, jak jsou vstřícné k tomu učení. (.) Na tom stupni mentálního postižení a taky jak hodně rodiče s nimi dělají. Některé děti jdou do první třídy „autici“ a umí ee všechna písmena abecedy, teda většinou bohužel anglicky. Protože zřejmě rodiče jim pustí tablet a oni to odposlouchají a tak. Takže není to jednoznačné.

A když byste zkusila většinou, jestli většina ano nebo většina ne?

U nás ve škole my máme středně těžkou a těžkou mentální, takže u nás to většinou neumí.

A vést stopu tužky podle předlohy?

(..) Aby obkreslily nebo napodobily?

Ano.

Tak. (.) No většinou ne. Většinou ne. Ale říkám, ono všechno to souvisí od toho mentálního postižení. Většinou, když si tak vybavuji, chci, aby nakreslily třeba postavu, tak je to hlavonožec.

A když byste jim vytiskla, dala nějakou předlohu, jenom po čáře aby jeli.

Tak to jo, to se většinou snaží.

A mají vyhraněnou laterální ruku?

Když jdou k nám, tak už většinou ano.

A zvládají provést jednoduchý pohyb podle vzoru, například se otočit dokola, udělat dřep?

Otočit se dokola to ano, sednout na bobek, tak to si většinou kleknou. Ale otočit se takhle ve stoje kolem své osy to zvládnou, ale sednout si na bobek. Tak to ne každý zvládne, u nás většinou kleknou.

(..)

A umí se samy obléknout, svléknout, v tomhle jsou samostatní?

No samostatní určitě ne. Ale když řekneme „obuj si boty“ a ještě na ty boty ukážeme nebo sami se před nimi obouváme, tak se to snaží napodobit.

Spíše se slovní pomocí.

Se slovní pomocí a nápodobou. My to děláme s nimi a oni to po nás opakují.

(..)

A zvládají děti samostatně osobní hygienu jako např. umýt si ruce, smrkat?

Smrkat ne, to málokdo umí. (.) A umýt ruce. Tak to oni jsou většinou fascinováni tekoucí vodou, takže si strčí ruce pod vodu a dívají se, jak ta voda teče, ale jako cíleně aby si myli ruce, tak to se taky učíme.

A úroveň jejich řeči? Mají dostatečnou slovní zásobu, co se týče aspoň pasivní oblasti?

Tak u nás ve třídě, to co dost- jde ke mně mám takový ten, nemám ty nejtěžší případy. Tak ti, co chodí ke mně do třídy, tak rozumí, co říkáme, ale někteří nemluví, ale nemluví vůbec. Ale tomu, co říkáme, rozumí a řídí se tím pokynem.

A u těch co mluví? Mají nějaké vady řeči? Například problém se sykavkami, s „R“, „Ř“?

Ano mají... Ano, špatně vyslovují, to rozhodně, gramaticky špatně, takže rody pletou. Ve větách nemluví, jenom slova.

Já si teď honem vybavuji jenom dvě ty děti (smích) a....

A dokáží rozlišit tvary předmětů a barvy?

Tak...ehm. Pokud mají barvu přiřazovat, tak to většinou přiřadí správně, ale nepojmenují. To se všechno učíme.

A tvary? Když by měli dát dva stejné...přiřadit.

Tvary trojúhelník, čtverec, obdélník, hvězdu, to to přiřadí.

Ale neumí pojmenovat.

A jsou schopní schopné udržet aspoň nějakou dostatečnou pozornost?

Zase jak které dítě. (.) Ale pokud je to prvňáček, tak měla jsem prvňáčka, ten právě, co uměl už psát písmena, tak ten byl prostě připravený a chtěl hned jako čmárat nebo kreslit a ten ten vydržel do svačiny do těch půl desáté pracovat. Pak jsem měla současně (.) s ním nastoupil druhý prvňáček a tam jsme, když vydržel sedět dvě tři minutky v lavici tak, tak to byl výkon.

(..)

A jejich úroveň v orientaci v prostoru? Dokáží rozeznat vpravo-vlevo?

Vpravo vlevo to ani v desáté třídě. To většinou neznají.

A třeba nad-pod?

Ne, ne problémy. To je problém. Mívají problém se vůbec orientovat i po třídě a dok trefit na záchod. Který je hned přes chodbu vlastně. Takže ta orientace je špatná no.

A orientují se na vlastním těle?

Tak, když já na sobě ukážu hlavu, tak oni se snaží (.) hlavu na svém těle ukázat, samy nepojmenují. Ale kdybych jenom řekla „ukáž mi hlavu“ a sama mu to na svém těle nepředváděla, tak by to neudělal.

Takže vlastně jenom opakuji ten můj pohyb, co dělám já.

A zvládají uplatňovat základní společenská pravidla?

Ne.

Jsou schopni bez problému být odloučeni od rodičů a blízkých osob?

Zase jak jak které to dítě, ale mmm (.) mám zkušenost, že i dítě, které brečí, když maminka nebo tatínek odchází, zaklapnu dveře za za rodičem a dítě zapomene na rodiče a je v pohodě. Ale před rodičem je scéna. (..)

A je jejich chování přiměřené vůči vám, vůči spolužákům, (.) reagují na ně vůbec někdy?

Tak některé děti reagují na hluk, nesnáší hluk, když spolužáci prostě (.) vydávají hlasité zvuky nebo mlátí něčím, tak některým to vadí a některý jsou naprosto v klidu, jako kdyby byly jako v úplně tichém prostředí. Někteří na ten hluk reagují tím, že se rozpláčou, někteří na to reagují svojí agresí, lehnou na zem a kopou nohama. Někteří na ten hluk reagují tím, že začnou kolem sebe házet věci. Takže je to různý. Někomu to vadí někomu ne, a když jim to vadí, tak buď se to projevuje jako sebepoškozování nebo agrese vůči okolí. A zase většinou je to agrese vůči učiteli a ne vůči dětem.

Nebo vůči dospělým. Pokud je tam vysoký spolužák třeba z desáté třídy, tak toho už mají zaškátulkovanýho jako dospělého, tak je to na něho, ale pokud jsou to děti tak nějak přiměřeně k jejich věku, tak na ty ne, většinou.

A co se týče fyzické připravenosti? Jsou podle Vás obecně míň připravení?

Já nevím, co si pod tím mám představit. Jestli jako umí chodit po schodech nebo...?

Třeba. Jestli zvládne vůbec nároky té školy, jestli nejsou moc unavené.

Tak chůze po schodech to u nás tedy zvládají, ne všichni teda střídají nohu, když jdou po schodech. (.) To trénujeme. Co se týká té fyzické připravenosti, že vydrží těch ty čtyři hodiny. Tak mi to máme nastavené říkám do té svačiny, do těch půl desáté se snažíme nebo je cílem abychom se čas na konci té první třídy dobrali do těch půl desáté jsou schopni pracovat a tím myslím číst, psát, počítat nebo grafomotoriku, logo a takový věci. A po svačině už většinou zpíváme, kreslíme, máme stavebnice, jdeme na procházku a tak.

Dobře. A v oblasti vlastně sociální, obecně?

Jestli se samy nají nebo?

Například nají, umí se nějak začlenit do kolektivu třeba.

Tak oni ty „autíci“ nevyhledávají společnost. Ti jsou rádi sami.

Ale třeba nevzniká tam nějaký problém mezi nimi...?

Oni se ignorují, já bych řekla, že se ignorují. Jo? Pokud někdo ne třeba na ten hluk není nějak citlivý. Ale jinak je jim jedno, co se děje ve třídě. Při zpívání se většinou taky nezapojují, nezpívají, jenom si do rytmu třeba pohupují nohou nebo hlavou, (povzdech) a to se teda snažím, aby to, bylo do rytmu, ne že si budou klinkat tak jak mají ty autistický rituály. No (.) a sociální tak...

Tam patří i dodržování norem, nějakých pravidel chování, pravidel tý školy.

No. No to se právě učíme, aby vydržely sedět v lavici, aby si po sobě věci uklidily, když... Tužku do penálu, aby si zasunuly. Když řekneme je svačina, tak aby věděly - ano nejdříve se jde na toaletu, co se tam dělá, to případně pomůžeme, pak že se jde do umývárny umýt ruce, takže to všechno vlastně... Ehm. (.) my to bereme jako samozřejmost, ale pro ně je to všechno učení. No a pak se ehm učíme v té první třídě, aby si vzaly tácek, samy si ten tácek donesly na lavici a pokud možno aby si samy vyndaly svačinu z tašky. A pro ně a pro některé je to samozřejmé, ale většinou je to prostě pro ně strašnej problém. Navíc rodiče většinou děti pořád nechávají „jdeme dělat čí, jdeme papat, jdeme si umýt pacinky“ a takový... Jo? Takže my to přebíráme a stále více opakujeme „jde se vyčůrat, jdeme jíst“ ... Jo? A když řeknu „jdeme papat“, tak ne my nepapáme, my jíme, my už nejsme miminka. A to je takový to sociální učení a rodiče kolikrát vůbec nechápou, proč ty děti učíme, nutíme říkat, že „jíme“, že „nemáme bebí“, ale „máme odřené koleno“ a takový věci no tak, jestli to patří do toho sociálního, jestli...

Ano, tam tak všechno spadá.

Co by se mohlo zlepšit v rámci přípravy v předškolním vzdělávání u těch dětí? (.) Že by mohly být lépe připraveny.

Tak já si myslím, že to závisí na tom mentální postižení, na té jejich úrovni, ale možná spíše práce s rodiči.

Aby... (..) Já vím, že to mají rodiče strašně těžký. Že to je hrozná práce asi, doma s těmi dětmi. Při představě, že oni sami chodí do práce, dítě do školky a potom ještě (.) takzvaně vychovávat, ale to je i u těch zdravých, ale... (.) Aby dětem nastavovali nějaké mantinely. Ne, že prostě dítě chodí po bytě, dělá si co chce, tu si vezme něco, tu do

něčeho zabuší, aby prostě byli důslední, když řeknou ne, tak že prostě nepovolí, i když se vzteká a řve to dítě. (.) Snažili se dávat dětem ehm pestrá strava. Nee, aby prostě přišlo dítě s tím, že a to se je v devadesáti procentech, že dítě jí jenom suchý rohlík, maximálně někdy housku, (.) hranolky, tatarku, piškoty. A nic jiného. My tady ve škole i dětem v mikrovlnce ohříváme jídlo, když si ho přinesou z domova, ale... jo anebo jenom červený jídlo že jí. Aby prostě se snažili, aby to dítě jedlo všechno. (.) Nebo mělo širší ten jídelníček. No aby byli důslední no. (.) A potom, aby byli důslední. Ve školce to často cvičí. Přišli bez plen. Ve školce nacvičují bez plen ale nebo tam dítě funguje už bez plen, ale přijde domu a je na plenách. Tak samozřejmě my to tady taky trénujeme, posazujeme na záchod a tak, ale aby ti rodiče byli důslední v tom. Myslím si že, (.) celý ten problém je v rodičích a ne až tak v těch dětech. Ale říkám je to pro ty rodiče hrozně náročně těžký, kor když mají třeba ještě jiné ty děti, tak jako...

A napadá vás něco, co by se mohli učitelé v těch mateřských školách konkrétně zaměřit, při přípravě?

Já myslím, že v těch školkách speciálně, pokud to dítě chodí už do speciální školky, není v rámci inkluze, tam nevím jaká jak to, tam s tím nemám zkušenost. K nám většinou chodí děti, které chodí do speciální mateřské školky, tak tam už ty návyky je vidět že ty děti mají, ale zkouší to. Protože říkám doma to rodiče po nich nevyžadují, takže se změnou prostředí si dítě tady zkouší, co dov dovolíme, co nedovolíme, jestli budeme měkký jako rodiče nebo jako ve školce.

Myslím si, že dítě ze školky hned poznáme. Tam, že ty paní učitelky jako pracují perfektně. (.) Tam jako...(.) nebo moje zkušenost je taková, pokud dítě přijde z nějakého „stacíku“, tak tam je to takové hodně volné. Tam je, tam není tam takový ten řád nastavený.

Jo? Ve školce už tam je vidět, že už už mají disciplínu.

A obecně jsou po tom předškolním vzdělávání v těch mateřských školách speciálních, teda pro Vás, pro vaši praxi tady dostatečně připravené ty děti?

V rámci toho svého mentálního postižení nejenom toho autismu si myslím, že jo. Ano. (.) Jako říkám já mám se s mateřkami speciálními mateřkami perfektní zkušenost.